Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry

Lausunto

28.3.2017

Eduskunta
Ympäristövaliokunta

Asia: VNS 2/2017 vp Valtioneuvoston selonteko ruokapolitiikasta Ruoka2030 Suomi-ruokaa meille ja maailmalle

MTK *kiittää m*ahdollisuudesta lausua Valtioneuvoston selonteosta ruokapolitiikasta, Ruoka 2030, ja esittää kirjallisena lausuntonaan seuraavaa erityisesti ympäristönäkökulmasta:

Ruokapoliittinen selonteko on tärkeä asiakirja kaikille ruokaan ja sen tuotantoon liittyville toimijoille. Se linjaa painopisteet, joihin Suomessa tullaan nojaamaan koko elintarvikeketjun kilpailukyvyn sekä mm. Suomen kauppataseen parantamiseksi. MTK pitää tärkeänä, että myös ympäristöllinen kestävyys ja tuotannon läpinäkyvyys on nostettu selonteon visioon.

MTK sitoutuu mielellään **visioon** ”Maailman parasta ruokaa”, joka on tuttu jo Huomisen ruoka, kansallinen ruokastrategia, asiakirjasta vuodelta 2011. Meillä Suomessa on erinomaiset edellytykset tuottaa ruokaa: runsaat puhtaat vesivarat, puhdas maaperä ja ilma sekä ammattitaitoinen ruokajärjestelmä pellolta pöytään.

Kuten **johdannossa** todetaan, selonteon tavoitteena on parantaa kotimaisen ruuantuotannon kestävyyttä ja vastata osaltaan ilmasto- ja ympäristötavoitteisiin. MTK korostaa, että suomalainen ruoka on jo nyt monilla kriteereillä varsin kestävää, ja edellytyksiä mahdollisimman vähäpäästöiselle ruuantuotannolle ilmasto- ja maaperäoloissamme on vaalittava tulevaisuudessa. Resurssitehokkuutta, eli mahdollisimman paljon mahdollisimman vähin päästöin ja panoksin voidaan parantaa ottamalla käyttöön mm. uutta täsmäviljelyteknologiaa ja huolehtimalla maan kasvukunnosta sekä kannustamalla hyviin satoihin. Tämä vaatii alkutuotannon kannattavuutta ja liikkumavaraa tehdä viljelypäätöksiä kasvukauden säiden mukaa. Liian tiukat normit tai tukiehdot kääntyvät itseään vastaan.

Selonteon johdannossa nostetaan esiin **maailmanlaajuiset haasteet** mm. ruuan-, veden- ja energiantuotannon riittävyyden varmistaminen rajallisia luonnonvaroja kestävästi hyödyntäen sekä ilmastonmuutoksen ja sen torjuntaan liittyvien toimien vaikutukset globaaliin ruokajärjestelmään. Selonteko toteaa myös, että tulevaisuuden tuotanto ja kulutus tulevat muotoutumaan sekä *resurssitehokkuuden että kiertotalouden periaatteiden* mukaan. Teknologian kehittyminen ja digitalisaatio luovat mahdollisuuksia, joita kannattaa hyödyntää.

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
PL 510 (Simonkatu 6) • 00101 Helsinki
Puhelin 020 4131 • Faksi 020 413 2425
Y-tunnus 0215194-5 • www.mtk.fi

Central Union of Agricultural Producers and Forest Owners (MTK)
PO Box 510 (Simonkatu 6) • FI-00101 Helsinki
Telephone +358 20 4131 • Fax +358 20 413 2425
Business code 0215194-5 • www.mtk.fi

Ruokajärjestelmän keskeiset haasteet liittyvät alkutuotannon kannattavuuden, tuottavuuden turvaamiseen ja monipuolistamiseen, kiertotalouden kehittymiseen, elintarviketeollisuuden kilpailukyvyn parantamiseen, jakelukanavien kattavuuteen, erityisesti viennin kehittämiseen ja korkean elintarviketurvallisuuden tason ylläpitämiseen.

MTK huomauttaa, että johdannossa tulisi **painottaa edellä mainittua enemmän pohjoisia olosuhteitamme**, jotka paitsi haastavat viljelijöitä tarkkaan yhteistyöhön ympäristön kanssa, antavat myös mahdollisuuden kestävään ruuantuotantoon oloissa, joissa on tilaa ja monimuotoisuutta sekä runsaat vesivarat metsien keskellä. Suomessa on peltopinta-alaa vain 7 % ja peltojen keskimääräinen lohkokoko verrattain pieni (2,3 ha), mikä luo paljon monimuotoisia pientareita.

Alkutuotannon esittelyssä oli positiivista virettä, jonka tulisi näkyä kauttaaltaan selonteossa. MTK haluaa myös muistuttaa, että aktiivisella maataloudella ja maatalousyrittäjillä/viljelijöillä on iso rooli sekä ruoan että monipuolisten ekosysteemipalveluiden tuottajana**.** Maatalous pitää huolta niin kasveista kuin maaperästä ja tarjoaa laajasti ekosysteemipalveluita, kuten ilmaston- ja vedensäätelyä sekä ravinteiden kierrätystä ja maisemanhoitoa. Vaikka ruuantuotanto on keskiössä, maaseudulla on osaavia ihmisiä, jotka samalla tuottavat ekosysteemipalveluja oman toimintansa sivutuotteina.

MTK muistuttaa, että toimiva maatalouspolitiikka pitää pellot viljelyssä. Peltojen viljelemättä jättäminen puolestaan uhkaa luonnon monimuotoisuutta ja kulttuurimaisemaa, keskeistä ekosysteemipalveluamme. MTK korostaa, että ruuantuotanto ei ole kestävää heikkokuntoisilla peltolohkoilla. Selonteon tulisi painottaa enemmän maan tuottavuuden merkitystä. Suomessa on pitkään säästetty ravinteiden käytössä vesiensuojelun nimissä. Olemme tilanteessa, jossa maaperää uhkaa hedelmättömyys, ravinnepula, happamuus sekä liika märkyys perusparannusten puutteessa. Tähän tarvitaan korjausliike.

MTK korostaa, että selonteon olisi pitänyt ottaa kantaa maaperän kasvukunnon suojeluun, johon kuuluvat niin maaperän kemiallinen kasvukunto kuten ravinteisuus ja puhtaus, mutta myös biologinen aktiivisuus sekä maan vesitalous. Tärkeää on säilyttää peltojen puhtaus käyttämällä vain turvalliseksi todennettuja tuotantopanoksia, mutta samalla huolehtia pellon kasvukunnosta kokonaisuudessaan.

Suomen luontaisia vahvuuksia ovat runsaat ja puhtaat maaperä- ja vesivarat sekä **vastuullinen tuotantotapa**, mistä vahvana esimerkkinä antibioottien vähäinen käyttö kotieläimille ja vain sairauksien hoitoon. Pienet lohkot reunuksineen sekä rehuntuotannon nurmivaltaisuus ovat valttejamme. Nämä vahvuudet eivät nousseet lopultakaan riittävässä määrin esiin tekstissä. Suomalainen ruoantuotanto on kestävällä pohjalla ja ruoka vastuullisesti tuotettua. Monet alkutuotannon käytännöt ovat vaatimuksiltaan tiukempia kuin muualla EU:ssa. Valtion toimenpiteillä ja tuella kuluttajalle on pystyttävä viestimään suomalaisen ruoantuotannon lisäarvosta.

I**lmastonmuutokseen** liittyvät haasteet ja toisaalta mahdollisuudet jäävät kokonaisuudessa painoarvoltaan vähäisiksi. Kasvinjalostus on oleellinen osa ilmastonmuutokseen sopeutumista. Yhtä oleellinen on maan peruskuivatuksesta huolehtiminen, sillä märissä ja hapettomissa oloissa ei ole kasvua ja ravinteet jäävät hyödyntämättä. Mahdollisuutemme on vesi mutta siitä koituu haaste, ellei vesitaloudesta huolehdita.

Ruokahävikki keskustelutti kansanedustajia eduskunnan lähetekeskustelussa.
MTK pitää tärkeänä, että kiertotaloutta edistetään monipuolisesti. Ruokahävikin vähentäminen koko ruokajärjestelmässä on erittäin tärkeä tavoite, jonka eteen tehdään jo nyt paljon töitä. MTK ei kannata lainsäädäntöä, joka pakottaa ruokaketjun toimijoita hävikkiruoan lahjoittamiseen teenpäin. MTK selkeä kannanotto ruokahävikkiin on se että ehdottomasti alkutuotannossa syntyvät sivuvirrat on käsiteltävä ruokahävikki-keskustelussa kiertotalouteen tiivisti liittyvinä monipuolisesti hyödynnettävinä sivuvirtoina, ei ruokahävikkinä.
Evira on tehnyt ruokatoimijoille selkeän ja toimivan ohjeistuksen hävikkiruoan edelleen käyttämisestä sekä lahjoittamisesta. MTK pitää ohjeistusta ja siitä viestimistä riittävänä. Hävikkiravintolat ovat hieno innovaatio, mutta kaikki pysyvät toimenpiteet, joita hävikkiruoalle rakennetaan, vähentävät osaltaan ruokaketjun toimivuutta ja suorastaan estävät hävikin vähentämistä.
Kotitaloustaitojen parantamiseksi niin EU kuin kansallisella tasolla tulee edistää tietämystä tähderuokien hyödyntämisestä, ruoan valmistamisesta ja säilyttämisestä neuvonnan ja koulutuksen keinoin. Päiväysmerkinnöistä tulee myös viestiä aktiivisesti kuluttajille, jotta merkintöjä ymmärretään riittävästi ja niitä osataan tulkita.

MTK arvostaa sitä, että ruokapoliittisen selonteon valmisteluprosessi on ollut avoin ja osallistava. Kaikilla, myös kansalaisilla, on ollut mahdollisuus kommentoida selontekoa. MTK olisi toivonut, että vielä lausuntokierroksen jälkeen selonteon valmistelussa olisi voinut osallistaa sidosryhmiä selonteon selkeyttämiseksi ja eri toimijoiden sitouttamiseksi selonteon toimenpiteiden toteuttamiseen.

Selonteon toimeenpanosuunnitelma on työn alla MMM:ssä, jossa ”mitä pitää tehdä”-listaukset tullaan vastuuttamaan eri toimijoille.
MTK katsoo, että toimeenpanolistaukset ovat massiivisia ja ehdottaa, kappaleittain listatut konkreettiset toimenpidesuositukset täsmennetään ja priorisoidaan osana toimeenpanosuunnitelmaa.
MTK kannustaa MMM:ä keskittymään muutamiin pääkohtiin ja valmistelemaan toimeenpano-ohjelmaa avoimessa yhteistyössä sidosryhmien kanssa. MTK on valmis toimimaan tässä omalta osaltaan asiantuntijana.

Helsingissä 28.03.2017

MAA- JA METSÄTALOUSTUOTTAJAIN KESKUSLIITTO MTK RY

Liisa Pietola
Ympäristöjohtaja

Anni-Mari Syväniemi
Ruoka-asiantuntija